

Quickscan natuurtoets 2 locaties Lemmer

*Inventarisatie en beoordeling in het kader van
natuurwetwetgeving en -beleid*

- concept -

ecogroen advies

in opdracht van
Rho

Colofon

Titel Quicksan natuurtoets 2 locaties Lemmer

Subtitel Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Projectcode 13-221

Status concept

Datum 10 juli 2013

Auteur(s) Ing. J.G. (Janneke) Lindenholz

Eindredactie Drs. I. (Iwan) Veeman

Opdrachtgever Rho

ecogroen advies

is een onafhankelijk

advies- en ingenieursbureau

gespecialiseerd in

ecologisch onderzoek & natuurontwikkeling

Emmastraat 16, 8011 AG Zwolle

038 423 64 64

www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2013)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status:

Lindenholz J.G. (2013). Quicksan natuurtoets 2 locaties, Lemmer. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Conceptrapport 13-221. EcoGroen Advies BV, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling van dit onderzoek	1
1.2	Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet	1
2	Gebiedsbescherming	3
2.1	Natuurbeschermingswet	3
2.2	Ecologische hoofdstructuur	3
2.3	Overige natuurgebieden	4
2.4	Eindconclusies gebiedsbescherming	4
3	Flora- en faunawet	5
3.1	Onderzoeksmethode	5
3.2	Flora	5
3.3	Vleermuizen	6
3.4	Grondgebonden zoogdieren	7
3.5	Broedvogels	7
3.6	Amfibieën	8
3.7	Overige soortgroepen	8
3.8	Eindconclusies Flora- en faunawet	8
4	Geraadpleegde bronnen	9

Bijlagen

- 1 - Samenvatting natuurwetgeving

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling van dit onderzoek

In opdracht van Rho heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen sloop-, kap- en nieuwbouwwerkzaamheden op twee locaties in Lemmer.

De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 20 juni 2013 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Effectbeoordeling Beschermde gebieden

Er vinden geen werkzaamheden plaats in of met negatieve effecten op Natura 2000-gebieden, beschermde Natuurmonumenten, Ecologische Hoofdstructuur of natuur buiten de EHS. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie dan ook niet nodig in het kader van gebiedsgerichte natuurbescherming.

Effectbeoordeling Beschermde soorten

- Beschermde plantensoorten worden op basis van het uitgevoerde onderzoek en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht op de locaties;
- In de bebouwing op locatie MFA zijn ruimten (spouwmuur, stootvoegen en daklijsten) aangetroffen die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen zoals Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis. In de aanwezig bomen zijn geen geschikte ruimten aanwezig die voor vleermuizen kunnen dienen als verblijfplaats. Schade op (onmisbare) vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen wordt niet verwacht;
- Verblijfplaatsen van zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet aangetroffen en te verwachten binnen de invloedssfeer van de plannen. Mogelijk komt wel een enkele foeragerende of zwervende Steenmarter voor. Verder zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten (Ff-wet tabel 1) te verwachten;
- Op de locaties en binnen de invloedssfeer van de plannen zijn geen jaarrond beschermde broedlocaties aangetroffen. Wel zijn diverse broedvogels van bos en struweel zoals Fitis, Vink, Houtduif, Tjiftjaf, Heggenmus, Roodborst, Merel, Zwartkop en Winterkoning aangetroffen of te verwachten;
- In het plangebied is overwintering te verwachten van enkele algemene en laag beschermde amfibieën (Ff-wet tabel 1). Zwaar beschermde amfibieën worden niet verwacht;
- Op de planlocaties zijn geen beschermde reptielen, vissen, ongewervelden en weekdieren aangetoond of te verwachten.

Eindconclusies en aanbevelingen

- Aanvullend onderzoek naar vleermuizen is noodzakelijk op locatie MFA;
- Voor alle vogels geldt dat werkzaamheden die in gebruik zijnde broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen altijd voorkomen dienen te worden. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Het ontzien van broedvogels is voor de meeste soorten mogelijk door de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na half juli. Hierbij in acht te nemen dat een soort als Houtduif tot half november kan broeden;
- Bij de beoogde plannen verdwijnen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren, planten en amfibieën. Voor deze tabel 1-soorten geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen automatisch vrijstelling van de ontheffingsplicht.

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING EN DOELSTELLING VAN DIT ONDERZOEK

In opdracht van Rho heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de ruimtelijke onderbouwing voor sloop-, kap- en nieuwbouwwerkzaamheden op twee locaties in Lemmer.

De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en het EHS-beleid verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde wetgeving is gegeven in bijlage I.

1.2 HUIDIGE SITUATIE EN VOorgenomen ONTWIKKELINGEN

Het plangebied betreft twee locaties, beide gelegen in de bebouwde kom van Lemmer.

- 1) Locatie 'Tjalk' is gelegen tussen de straten Tjalk, Fregat en Almere en betreft een braakliggend terrein met enkele opgaande groenstructuren (zie ook figuur 1.1). Er is geen bebouwing en permanent oppervlaktewater aanwezig. De beoogde plannen voor deze locatie bestaan uit het realiseren van een woongebouw;
- 2) Locatie 'MFA' wordt begrensd door de straten Schouw, Aak, Jol en Schokker en bestaat uit bebouwing (schoolgebouw), verharding en enkele groenstructuren (zie ook figuur 1.2). Er is geen permanent oppervlaktewater aanwezig. Wel grenst de locatie aan een watergang. De hier aanwezig bebouwing zal worden gesloopt ten behoeve van de realisatie van een MFA.

1.3 ALGEMENE OPZET

De voorliggende quickscan natuurtoets is gebaseerd op één locatiebezoek, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde gebieden (hoofdstuk 2) en soorten (hoofdstuk 3). Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Indien aanvullend onderzoek nodig is, is dit ook aangegeven.

Figuur 1.1 Ligging locatie Tjalk (gele lijn) (Bron kaartondergrond: Bingmaps).

Figuur 1.2 Ligging locatie MFA (gele lijn) (Bron kaartondergrond: Bingmaps).

2

Gebiedsbescherming

2.1 NATUURBESCHERMINGSWET

*In de **Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet)** is de bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) en Beschermde Natuurmonumenten ondergebracht. Bij ingrepen of activiteiten in of in de nabijheid van deze gebieden dient beoordeeld te worden of significant negatieve effecten kunnen optreden op de aangewezen waarden en instandhoudingsdoelen van deze gebieden.*

Het meest nabij gelegen Natura 2000-gebied is het IJsselmeer, gelegen op een afstand van circa 2,5 kilometer van het plangebied. Voor het IJsselmeer zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor vier habitattypen, vijf habitaatsoorten, tien broedvogelsoorten en 31 niet-broedvogelsoorten.

Gezien de aard van de boogde ontwikkelingen, de binnenstedelijke ligging van het plangebied en de tussenliggende afstand, zijn geen negatieve effecten te verwachten op instandhoudingsdoelen van het genoemde en andere natuurgebieden beschermd onder de Natuurbeschermingswet. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet is in deze situatie dan ook niet nodig.

2.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

*De bescherming van de **Ecologische Hoofdstructuur (EHS)** komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen de groene contouren van de EHS geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan is, tenzij er sprake is van het ontbreken van reële alternatieven en redenen bestaan van groot openbaar belang. Wanneer niet teruggevallen kan worden op het tenzij-gedeelte van het beschermingskader, zal aangetoond moeten worden dat de plannen de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet significant aantasten.*

Volgens het 'Streekplan Fryslân' van de provincie Friesland, liggen beide locaties op ongeveer een kilometer van natuur vallend onder de EHS. Tussen het plangebied en het dichtstbijzijnde EHS-gebied bevindt zich onder andere stedelijk gebied, infrastructuur en agrarisch gebied. Negatieve effecten op het functioneren van de EHS zijn niet aan de orde. Het nemen van vervolgstappen is niet nodig.

2.3 OVERIGE NATUURGEBIEDEN

Buiten de bescherming van de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels provinciaal beleid, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied uitgewerkt.

Het plangebied behoort niet tot gebieden die vanwege specifieke natuurwaarden door de provincie zijn aangewezen. Het agrarisch gebied ten noord(westen) van Lemmer is wel aangewezen als weidevogelgebied.

Gezien de binnenstedelijke ligging van het plangebied wordt geconcludeerd dat er geen aantasting plaatsvindt van gebieden met een specifieke natuurwaarden die door de provincie zijn aangewezen. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie niet nodig.

2.4 EINDCONCLUSIES GEBIEDSBESCHERMING

Het nemen van vervolgstappen in het kader van gebiedsbescherming is in deze situatie niet nodig.

3 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (Ff-wet) verplicht om bij ruimtelijke ingrepen of andere nieuwe activiteiten, na te gaan of er negatieve effecten kunnen optreden op exemplaren of het leefgebied van beschermde plant- en diersoorten. Optredende negatieve effecten dienen zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd te worden. Voor schade aan strikt beschermde soorten kan het noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken en bovendien compensatie te realiseren voor verlies van leefgebied of groei- of verblijfplaatsen.

3.1 ONDERZOEKSMETHODE

Voorliggende ecologische beoordeling is voor een belangrijk deel gebaseerd op een locatiebezoek op 20 juni 2013. Tijdens dit bezoek zijn beide locaties door één persoon onderzocht en is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaar beschermde soorten (Ff-wet tabel 2 en 3) en aan bedreigde (Rode Lijst) soorten. Speciale aandacht is daarbij uitgegaan naar de soortgroepen flora, zoogdieren en broedvogels (met jaarrond beschermde nesten). Relevante soorten uit overige soortgroepen zijn eveneens meegenomen. In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en 'expert judgement' is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In onderstaande paragrafen worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden hierbij kort toegelicht.

3.2 FLORA

Tijdens het veldonderzoek zijn op de locaties geen beschermde of bedreigde plantsoorten waargenomen. Deze worden hier op basis van de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens ook niet verwacht. In het plangebied zijn plantensoorten van voedselrijke omstandigheden aangetroffen, waaronder: Kleefkruid, Madelief, Witte klaver en Kruipe boterbloem. Daarnaast zijn diverse struiken en (jonge) bomen aanwezig.

Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie voor flora niet aan de orde.

3.3 VLEERMUIZEN

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit (vaste) verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 3.1). In deze paragraaf worden deze onderdelen ten opzichte van het plangebied nader besproken.

Kader 3.1 Vleermuizen

Het leefgebied van vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied. Van deze drie onderdelen genieten verblijfplaatsen de hoogste bescherming. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/ zomerverblijven, baltslocaties/ paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jaren lang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Potentiële vaste verblijfplaatsen

In het schoolgebouw op 'locatie MFA' zijn verblijfplaatsen van vleermuizen te verwachten. Hier zijn spouwmuren aanwezig die voor vleermuizen toegankelijk zijn via stootvoegen en daklijsten. In de bomen op beide locaties zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen te verwachten.

Vervolgstappen

Als gevolg van de geplande werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan. Het uitvoeren van aanvullend onderzoek is noodzakelijk om na te gaan het schoolgebouw daadwerkelijk als verblijfplaats door vleermuizen worden gebruikt. Dit nachtelijk onderzoek dient verspreid over de periode half mei/september te worden uitgevoerd; twee bezoeken in juni/juli naar kraam-/ zomerverblijven en twee bezoeken in augustus/september naar paar-/baltsverblijven.

Afhankelijk van de resultaten van het aanvullend onderzoek kan het noodzakelijk zijn om vervolgstappen te nemen zoals het aanvragen van een ontheffing en het nemen van mitigerende maatregelen om schade aan vleermuizen te voorkomen. Daarbij valt te denken aan het uitvoeren van de sloopwerkzaamheden buiten de meest kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode en het vooraf ongeschikt maken van de bebouwing voor vleermuizen. Doorgaans is oktober de meest geschikte periode om deze werkzaamheden uit te voeren. Verder kan het ook noodzakelijk zijn om vervangende verblijfplaatsen te realiseren in de nieuwbouw.

Potentiële vliegroutes en foerageergebieden

De locaties worden mogelijk gebruikt als (onderdeel van een) vliegroute en/of foerageergebied van diverse vleermuissoorten als Rosse vleermuis, Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis. Als gevolg van de beoogde werkzaamheden wordt echter geen schade verwacht op belangrijke vliegroutes en essentiële foerageergebieden. De locaties blijven geschikt als foerageergebied, ook na uitvoering van de plannen. Daarnaast blijven rondom de locaties groenstructuren aanwezig, waardoor ook de

geleidende elementen op eventuele vliegroutes in tact blijven. Vervolgstappen ten aanzien van vliegroutes of foeragegebieden van vleermuizen zijn niet aan de orde.

3.4 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Zwaar beschermde soorten

Verblijfplaatsen van zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn niet aangetroffen op de locaties en binnen de invloedssfeer van de plannen. Mogelijk komt een soort als Steenmarter (Ff-wet tabel 2) wel foeragerend of zwervend voor op de locaties. Negatieve effecten op deze en eventuele andere zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet te verwachten. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie niet nodig.

Laag beschermde soorten

Op de locaties zijn vaste verblijfplaatsen van enkele laag beschermde (Ff-wet tabel 1) grondgebonden zoogdiersoorten zoals Egel, Wezel, Bosmuis, Gewone bosspitsmuis, Rosse woelmuis, Huispitsmuis en Veldmuis te verwachten. Bij de planrealisatie zullen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde grondgebonden zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten echter niet aan de orde, omdat voor deze soorten een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet.

3.5 BROEDVOGELS

Aangezien dit onderzoek een quickscan betreft, is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Tijdens het veldonderzoek is met name gekeken naar de aanwezigheid van broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen (zie onderstaand tekstkader). Daarnaast is op basis van soortwaarnemingen, biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgment en bekende ecologische principes beoordeeld welke soorten aanwezig kunnen zijn.

Kader 3.2 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespendif, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus.

Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Op beide locaties zijn geen jaarrond beschermde vogelnesten aangetroffen of te verwachten.

Overige broedvogels

Op de locaties zijn wel diverse broedvogels van bos en struweel zoals Fitis, Vink, Houtduif, Tjiftjaf, Heggenmus, Roodborst, Merel, Zwartkop en Winterkoning en aangetroffen en te verwachten.

Als gevolg van de beoogde plannen zal terplekke broedgelegenheid van broedvogels van bos en struweel verdwijnen. De gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten komt echter niet in gevaar, omdat in de omgeving van de locaties voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig zijn. Wel dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van broedvogels. Alle broedvogels zijn gedurende hun broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren

en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor verstoring tijdens het broedseizoen van een vogel wordt geen ontheffing verleend. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half februari en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Een soort als Houtduif kan echter tot half november broedend aangetroffen worden.

3.6 AMFIBIEËN

In permanent oppervlaktewater in de omgeving van beide locaties is voortplanting te verwachten van de laag beschermde Gewone pad, Bastaardkikker, Kleine watersalamander en Bruine kikker (alle Ff-wet tabel 1). Daarnaast kunnen genoemde amfibieënsoorten overwinterend in het plangebied aanwezig zijn onder strooisellaag en ruigte. Juridisch zwaar beschermde soorten van Ff-wet tabel 2 en 3 worden op basis van biotoopkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht op beide locaties.

De genoemde soorten betreffen hier zogenaamde algemene, laag beschermde soorten waarvoor in deze situatie automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet.

Effecten op overwinterende laag beschermde amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de overwinteringsperiode van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in/ nabij water.

3.7 OVERIGE SOORTGROEPEN

Gezien de terreingesteldheid van de locaties en bekende verspreidingsgegevens kan worden geconcludeerd dat geen voortplantingslocaties of vaste verblijfplaatsen van beschermde vissen, reptielen, insecten en weekdieren aanwezig en te verwachten zijn.

3.8 EINDCONCLUSIES FLORA- EN FAUNAWET

In de bebouwing zijn mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Aanvullend onderzoek dient te worden uitgevoerd om na te gaan of daadwerkelijk sprake is van verblijfplaatsen van vleermuizen. Daarnaast dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels: schade aan broedvogels en hun nesten dient te worden voorkomen.

Voor de overige soortgroepen is het in deze situatie vanuit de Flora- en faunawet niet aan de orde vervolgstappen te nemen.

4

Geraadpleegde bronnen**Literatuur**

- Bekker J.P, P. Twisk en A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Ministerie van I&M (2012). Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig. Drukkerij Ando, Den Haag.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Internet

- Ministerie van EZ. Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).
- Provincie Friesland (2013). Kaartenoverzicht provincie Friesland (<http://www.fryslan.nl/3177/planologische-ecologische-hoofdstructuur-kaart-planologischee/>).
- Ravon.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen).
- Telmee.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).
- Zoogdieratlas.nl (website met zoogdierwaarnemingen in Nederland).

Biilagen

Bijlage 1: Samenvatting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken (EZ), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing en beoordeling

Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren, zijn beschermde soorten aanwezig en is er sprake van overtreding van een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet, dan dient u een ontheffingsaanvraag in te dienen bij Dienst Regelingen. Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde

gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn¹ en de Habitatrichtlijn.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EZ. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Natuurtoets twee locaties Lemmer

*Inventarisatie en beoordeling in het kader van
natuurwetwetgeving en -beleid*

- concept -

ecogroen advies

in opdracht van
Rho

Colofon

Titel Natuurtoets twee locaties Lemmer

Subtitel Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Projectcode 13-221

Status concept

Datum 19 september 2013

Auteur(s) Ing. J.G. (Janneke) Lindenholz & M.A. (Martin) Heinen

Eindredactie Drs. I. (Iwan) Veeman

Opdrachtgever Rho

ecogroen advies

is een onafhankelijk

advies- en ingenieursbureau

gespecialiseerd in

ecologisch onderzoek & natuurontwikkeling

Emmastraat 16, 8011 AG Zwolle

038 423 64 64

www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2013)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status:

Lindenholz J.G. & M.A. Heinen (2013). Natuurtoets twee locaties, Lemmer. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Conceptrapport 13-221. EcoGroen Advies BV, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling van dit onderzoek	1
1.2	Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet	1
2	Gebiedsbescherming	3
2.1	Natuurbeschermingswet	3
2.2	Ecologische hoofdstructuur	3
2.3	Overige natuurgebieden	4
2.4	Eindconclusies gebiedsbescherming	4
3	Flora- en faunawet	5
3.1	Onderzoeksmethode	5
3.2	Flora	6
3.3	Vleermuizen	6
3.4	Grondgebonden zoogdieren	7
3.5	Broedvogels	8
3.6	Amfibieën	8
3.7	Overige soortgroepen	9
3.8	Eindconclusies Flora- en faunawet	9
4	Geraadpleegde bronnen	10

Bijlagen

- 1 - Samenvatting natuurwetgeving
- 2 - Verspreidingskaart vleermuizen

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling van dit onderzoek

In opdracht van Rho heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen sloop-, kap- en nieuwbouwwerkzaamheden op twee locaties in Lemmer.

De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Het onderzoek is gebaseerd op één dagbezoek, aanvullende onderzoeken naar vleermuizen en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Effectbeoordeling Beschermde gebieden

Er vinden geen werkzaamheden plaats in of met negatieve effecten op Natura 2000-gebieden, beschermde Natuurmonumenten, Ecologische Hoofdstructuur of natuur buiten de EHS. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie dan ook niet nodig in het kader van gebiedsgerichte natuurbescherming.

Effectbeoordeling Beschermde soorten

- In de bebouwing op locatie MFA is een vaste paarverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis aanwezig. In de aanwezig bomen op beide locaties zijn geen geschikte ruimten aanwezig die voor vleermuizen kunnen dienen als verblijfplaats. Schade op (onmisbare) vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen wordt niet verwacht;
- Verblijfplaatsen van zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet aangetroffen en te verwachten binnen de invloedssfeer van de plannen. Mogelijk komt wel een enkele foeragerende of zwervende Steenmarter voor. Verder zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten (Ff-wet tabel 1) te verwachten;
- Op de locaties en binnen de invloedssfeer van de plannen zijn geen jaarrond beschermde broedlocaties aangetroffen. Wel zijn diverse algemene broedvogels van bos en struweel aangetroffen of te verwachten;
- In het plangebied is overwintering te verwachten van enkele algemene en laag beschermde amfibieën (Ff-wet tabel 1). Zwaar beschermde amfibieën worden niet verwacht;
- Op de planlocaties zijn geen reptielen, beschermde planten, vissen, ongewervelden en weekdieren aangetoond of te verwachten.

Eindconclusies en aanbevelingen

- Als gevolg van de sloop van het schoolgebouw op de locatie MFA verdwijnt een paarverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis. Deze is beschermd in de Flora- en faunawet. Zodoende dient voor het verwijderen van de verblijfplaats een ontheffing te worden aangevraagd. Onderdeel van de ontheffing is een activiteitenplan waarin de te nemen mitigerende maatregelen worden opgenomen (zie ook § 3.3);
- Voor alle vogels geldt dat werkzaamheden die in gebruik zijnde broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen altijd voorkomen dienen te worden. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Het ontzien van broedvogels is voor de meeste soorten mogelijk door de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na half juli. Hierbij in acht te nemen dat een soort als Houtduif tot half november kan broeden;
- Bij de beoogde plannen verdwijnen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën. Voor deze tabel 1-soorten geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen automatisch vrijstelling van de ontheffingsplicht.

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING EN DOELSTELLING VAN DIT ONDERZOEK

In opdracht van Rho heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd in verband met de ruimtelijke onderbouwing voor sloop-, kap- en nieuwbouwwerkzaamheden op twee locaties in Lemmer.

De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en het EHS-beleid verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde wetgeving is gegeven in bijlage 1.

1.2 HUIDIGE SITUATIE EN VOorgenomen ONTWIKKELINGEN

Het plangebied betreft twee locaties, beide gelegen in de bebouwde kom van Lemmer.

- 1) Locatie 'Tjalk' is gelegen tussen de straten Tjalk, Fregat en Almere en betreft een braakliggend terrein met enkele opgaande groenstructuren (zie ook figuur 1.1). Er is geen bebouwing en permanent oppervlaktewater aanwezig. De beoogde plannen voor deze locatie bestaan uit het realiseren van een woongebouw;
- 2) Locatie 'MFA' wordt begrensd door de straten Schouw, Aak, Jol en Schokker en bestaat uit bebouwing (schoolgebouw), verharding en enkele groenstructuren (zie ook figuur 1.2). Er is geen permanent oppervlaktewater aanwezig. Wel grenst de locatie aan een watergang. De hier aanwezig bebouwing zal worden gesloopt ten behoeve van de realisatie van een MFA.

1.3 ALGEMENE OPZET

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op één dagbezoek, een aanvullend vleermuisonderzoek op locatie MFA, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde gebieden (hoofdstuk 2) en soorten (hoofdstuk 3). Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Indien aanvullend onderzoek nodig is, is dit ook aangegeven.

Figuur 1.1 Ligging locatie Tjalk (gele lijn) (Bron kaartondergrond: Bing Maps).

Figuur 1.2 Ligging locatie MFA (gele lijn) (Bron kaartondergrond: Bing Maps).

2 Gebiedsbescherming

2.1 NATUURBESCHERMINGSWET

*In de **Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet)** is de bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) en Beschermd Natuurmonumenten ondergebracht. Bij ingrepen of activiteiten in of in de nabijheid van deze gebieden dient beoordeeld te worden of significant negatieve effecten kunnen optreden op de aangewezen waarden en instandhoudingsdoelen van deze gebieden.*

Het meest nabij gelegen Natura 2000-gebied is het IJsselmeer, gelegen op een afstand van circa 2,5 kilometer van het plangebied. Voor het IJsselmeer zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor vier habitattypen, vijf habitaatsoorten, tien broedvogelsoorten en 31 niet-broedvogelsoorten.

Gezien de aard van de boogde ontwikkelingen, de binnenstedelijke ligging van het plangebied en de tussenliggende afstand, zijn geen negatieve effecten te verwachten op instandhoudingsdoelen van het genoemde en andere natuurgebieden beschermd onder de Natuurbeschermingswet. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet is in deze situatie dan ook niet nodig.

2.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

*De bescherming van de **Ecologische Hoofdstructuur (EHS)** komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen de groene contouren van de EHS geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan is, tenzij er sprake is van het ontbreken van reële alternatieven en redenen bestaan van groot openbaar belang. Wanneer niet teruggevallen kan worden op het tenzij-gedeelte van het beschermingskader, zal aangetoond moeten worden dat de plannen de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet significant aantasten.*

Volgens het 'Streekplan Fryslân' van de provincie Friesland, liggen beide locaties op ongeveer een kilometer van natuur vallend onder de EHS. Tussen het plangebied en het dichtstbijzijnde EHS-gebied bevindt zich onder andere stedelijk gebied, infrastructuur en agrarisch gebied. Negatieve effecten op het functioneren van de EHS zijn niet aan de orde. Het nemen van vervolgstappen is niet nodig.

2.3 OVERIGE NATUURGEBIEDEN

Buiten de bescherming van de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels provinciaal beleid, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied uitgewerkt.

Het plangebied behoort niet tot gebieden die vanwege specifieke natuurwaarden door de provincie zijn aangewezen. Het agrarisch gebied ten noord(westen) van Lemmer is wel aangewezen als weidevogelgebied.

Gezien de binnenstedelijke ligging van het plangebied wordt geconcludeerd dat er geen aantasting plaatsvindt van gebieden met een specifieke natuurwaarden die door de provincie zijn aangewezen. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie niet nodig.

2.4 EINDCONCLUSIES GEBIEDSBESCHERMING

Het nemen van vervolgstappen in het kader van gebiedsbescherming is in deze situatie niet nodig.

3

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (Ff-wet) verplicht om bij ruimtelijke ingrepen of andere nieuwe activiteiten, na te gaan of er negatieve effecten kunnen optreden op exemplaren of het leefgebied van beschermde plant- en diersoorten. Optredende negatieve effecten dienen zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd te worden. Voor schade aan strikt beschermde soorten kan het noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken en bovendien compensatie te realiseren voor verlies van leefgebied of groei- of verblijfplaatsen.

3.1 ONDERZOEKSMETHODE

Voorliggende ecologische beoordeling is voor een belangrijk deel gebaseerd op één dagbezoek op 20 juni 2013 ten behoeve van een quickscan natuurtoets en een aanvullend vleermuizenonderzoek op locatie MFA.

Quickscan natuurtoets

Tijdens het dagbezoek zijn beide locaties door één persoon onderzocht en is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaar beschermde soorten (Ff-wet tabel 2 en 3) en aan bedreigde (Rode Lijst) soorten. Speciale aandacht is daarbij uitgegaan naar de soortgroepen flora, zoogdieren en broedvogels (met jaarrond beschermde nesten). Relevante soorten uit overige soortgroepen zijn eveneens meegenomen. In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en 'expert judgement' is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

Vleermuisonderzoek

Uit de quickscan natuurtoets is gebleken dat in het schoolgebouw op locatie MFA verblijfplaatsen van vleermuizen zijn te verwachten. Hier zijn spouwmuren aanwezig die voor vleermuizen toegankelijk zijn via stootvoegen en daklijsten. Het onderzoek naar vleermuizen heeft zich dan ook met name gericht op het vaststellen van (vaste) verblijfplaatsen. Conform het vleermuisprotocol en de soortenstandaarden voor vleermuizen (zie kader 3.1 volgende pagina) zijn in deze situatie vier nachtelijke bezoeken noodzakelijk. Voor verblijfplaatsen van vleermuizen gaat het om twee nachtelijke bezoeken in de periode juni - half juli gericht op kraamkolonies/zomerverblijfplaatsen en twee nachtelijke bezoeken in augustus - september gericht op baltslocaties/paarverblijfplaatsen van groepjes vleermuizen.

De nachtelijke bezoeken zijn uitgevoerd op 30 juni, 12 juli, 27 augustus en 12 september. Allen in 2013.

Bij het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector. Met een batdetector zijn vrijwel alle vleermuissoorten op naam te brengen. Alle bezoeken zijn uitgevoerd door één persoon met gunstige weersomstandigheden (droog, weinig wind en > 10 °C). Alle onderzoeken hebben plaatsgevonden rond de schemering, waarbij uit-/invliegende en langs vliegende exemplaren zijn vastgesteld.

Kader 3.1 Toelichting vleermuisprotocol en soortenstandaardVleermuisprotocol

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is regelmatig complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus (NGB) een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door de Dienst Landelijk Gebied (Ministerie van EZ) en de Zoogdiervereniging. Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht.

Soortenstandaards

Voor 23 (in de Flora- en faunawet) strikt beschermde soorten is door het voormalige Ministerie van EL&I en het huidige ministerie van EZ een soortenstandaard opgesteld. In deze soortenstandaards staat ecologische informatie over de betreffende soort en zijn leefomgeving. Verder zijn de wettelijke regels en hun toepassingen opgenomen en wordt de wijze van onderzoek en de te nemen mitigerende maatregelen bij veel voorkomende activiteiten beschreven. Bij de beoordeling van ontheffingaanvragen kan de toetsende instantie (Dienst Regelingen) deze soortenstandaards als uitgangspunt nemen.

In onderstaande paragrafen worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden hierbij kort toegelicht.

3.2 FLORA

Tijdens het veldonderzoek zijn op de locaties geen beschermde of bedreigde plantsoorten waargenomen. Deze worden hier op basis van de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens ook niet verwacht. In het plangebied zijn plantensoorten van voedselrijke omstandigheden aangetroffen, waaronder: Kleefkruid, Madelief, Witte klaver en Kruidende boterbloem. Daarnaast zijn diverse struiken en (jonge) bomen aanwezig. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie voor flora niet aan de orde.

3.3 VLEERMUIZEN

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit (vaste) verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 3.2). In deze paragraaf worden deze onderdelen ten opzichte van het plangebied nader besproken.

Kader 3.2 Leefgebied van vleermuizen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/ zomerverblijven, baltslocaties/ paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jaren lang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Vaste verblijfplaatsen

Tijdens de quickscan natuurtoets is vastgesteld dat in het te slopen schoolgebouw op de locatie MFA geschikte ruimten voor vleermuizen aanwezig zijn in de vorm van ruimten in spouwmuren die voor vleermuizen toegankelijk zijn via stootvoegen en daklijsten. Op locatie Tjalk is geen bebouwing aanwezig. In de bomen op beide locaties zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen te verwachten.

Uit het gericht aanvullend onderzoek naar vleermuizen is gebleken dat er in het schoolgebouw op locatie MFA een vaste verblijfplaats aanwezig is van een Gewone dwergvleermuis (zie bijlage 2). Het betreft een paarverblijfplaats (zie ook kader 3.3) van één baltsend mannetje. Daarnaast is buiten het plangebied, in een rijtjeswoning aan de Schouw (zie bijlag 2), een zomerverblijfplaats van (vermoedelijk ook een mannetje) Gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Paarverblijfplaatsen van vleermuizen zijn jaarrond beschermd onder de Flora- en faunawet, wat betekent dat het verwijderen van een dergelijke verblijfplaats een overtreding van de Flora- en faunawet is en alleen onder voorwaarden mag plaatsvinden. Zodoende dient voor de sloop van de bebouwing een ontheffing te worden aangevraagd. Onderdeel van de ontheffing is een activiteitenplan waarin instructies worden beschreven voor het zorgvuldig slopen van het gebouw, advies voor het plaatsen van tijdelijke vleermuisverblijven in de omgeving en het aanbrengen en/of inmettelen van vervangende verblijfplaatsen in de nieuwbouw. Uitgangspunt hierbij is dat de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen in en nabij het plangebied gegarandeerd is, zowel tijdens als na de werkzaamheden.

Vliegroutes en foerageergebieden

De beide locaties worden gebruikt als (onderdeel van een) vliegroute en/of foerageergebied van diverse vleermuissoorten als Rosse vleermuis, Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis. Als gevolg van de beoogde werkzaamheden wordt echter geen schade verwacht op belangrijke vliegroutes en essentiële foerageergebieden. De locaties blijven geschikt als foerageergebied, ook na uitvoering van de plannen. Daarnaast blijven rondom de locaties groenstructuren aanwezig, waardoor ook de geleidende elementen op eventuele vliegroutes in tact blijven. Vervolgstappen ten aanzien van vliegroutes of foerageergebieden van vleermuizen zijn niet aan de orde.

3.4 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN**Zwaar beschermde soorten**

Verblijfplaatsen van zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn niet aangetroffen op de locaties en binnen de invloedssfeer van de plannen. Mogelijk komt een soort als Steenmarter (Ff-wet tabel 2) wel foeragerend of zwervend voor op de locaties. Negatieve effecten op deze en eventuele andere zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet te verwachten. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie niet nodig.

Laag beschermde soorten

Op de locaties zijn vaste verblijfplaatsen van enkele laag beschermde (Ff-wet tabel 1) grondgebonden zoogdiersoorten zoals Egel, Wezel, Bosmuis, Gewone bosspitsmuis, Rosse woelmuis, Huispitsmuis en Veldmuis te verwachten. Bij de planrealisatie zullen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde grondgebonden zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten echter niet aan de orde, omdat voor deze soorten een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet.

3.5 BROEDVOGELS

Aangezien dit onderzoek een quickscan betreft, is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Tijdens het veldonderzoek is met name gekeken naar de aanwezigheid van broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen (zie onderstaand tekstkader). Daarnaast is op basis van soortwaarnemingen, biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgment en bekende ecologische principes beoordeeld welke soorten aanwezig kunnen zijn.

Kader 3.4 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus.

Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Op beide locaties zijn geen jaarrond beschermde vogelnesten aangetroffen of te verwachten.

Overige broedvogels

Op de locaties zijn wel diverse broedvogels van bos en struweel zoals Fitis, Vink, Houtduif, Tjiftjaf, Heggenmus, Roodborst, Merel, Zwartkop en Winterkoning en aangetroffen en te verwachten.

Als gevolg van de beoogde plannen zal terplekke broedgelegenheid van broedvogels van bos en struweel verdwijnen. De gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten komt echter niet in gevaar, omdat in de omgeving van de locaties voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig zijn. Wel dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van broedvogels. Alle broedvogels zijn gedurende hun broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor verstoring tijdens het broedseizoen van een vogel wordt geen ontheffing verleend. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half februari en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Een soort als Houtduif kan echter tot half november broedend aangetroffen worden.

3.6 AMFIBIEËN

In permanent oppervlaktewater in de omgeving van beide locaties is voortplanting te verwachten van de laag beschermde Gewone pad, Bastaardkikker, Kleine watersalamander en Bruine kikker (alle Ff-wet tabel 1). Daarnaast kunnen genoemde amfibieënsoorten overwinterend in het plangebied aanwezig zijn onder strooisellaag en ruigte. Juridisch zwaar beschermde soorten van Ff-wet tabel 2 en 3 worden op basis van biotoopkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht op beide locaties. De genoemde soorten betreffen hier zogenaamde algemene, laag beschermde soorten waarvoor in deze situatie automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet. Effecten op overwinterende laag beschermde amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de overwinteringsperiode van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in/ nabij water.

3.7 OVERIGE SOORTGROEPEN

Gezien de terreingesteldheid van de locaties en bekende verspreidingsgegevens kan worden geconcludeerd dat geen voortplantingslocaties of vaste verblijfplaatsen van beschermde vissen, reptielen, insecten en weekdieren aanwezig en te verwachten zijn.

3.8 EINDCONCLUSIES FLORA- EN FAUNAWET

In de bebouwing op locatie MFA is een paarverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis aangetroffen. De verblijfplaats is beschermd in de Flora- en faunawet en mag niet zonder meer verwijderd worden. Zodoende dient voor het verwijderen van de verblijfplaats een ontheffing te worden aangevraagd. Onderdeel van de ontheffing is een activiteitenplan waarin de te nemen mitigerende maatregelen worden opgenomen (zie ook § 3.3). Daarnaast dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels: schade aan broedvogels en hun nesten dient te worden voorkomen.

Voor de overige soortgroepen is het in deze situatie vanuit de Flora- en faunawet niet aan de orde vervolgstappen te nemen.

4

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Bekker J.P, P. Twisk en A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Ministerie van EL&I (2011). Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*.
- Ministerie van I&M (2012). Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig. Drukkerij Ando, Den Haag.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Internet

- Ministerie van EZ. Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).
- Provincie Friesland (2013). Kaartenoverzicht provincie Friesland (<http://www.fryslan.nl/3177/planologische-ecologische-hoofdstructuur-kaart-planologischeehs/>).
- Ravon.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen).
- Telmee.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).
- Zoogdieratlas.nl (website met zoogdierwaarnemingen in Nederland).

Biilagen

Bijlage 1: Samenvatting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken (EZ), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing en beoordeling

Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren, zijn beschermde soorten aanwezig en is er sprake van overtreding van een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet, dan dient u een ontheffingsaanvraag in te dienen bij Dienst Regelingen. Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde

gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn¹ en de Habitatrichtlijn.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EZ. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Bijlage 2: Verspreidingskaart vleermuizen

Legenda:

Gele lijn = grens plangebied;

Rode stip = paarverblijfplaats Gewone dwergvleermuis;

Groene stip = zomerverblijfplaats Gewone dwergvleermuis.

Bron kaartondergrond: Bing Maps.

